

Recovery – hva så?

—
Bengt Karlsson
bengt.karlsson@hbv.no

Recovery – hva så?

Sentrale temaer:

- Psykisk helsefeltets historie og dens betydning for vår samtid
- Hva, hvordan er på og i spill i forståelsen og arbeidet med psykisk helse? Tradisjoner og perspektiver i arbeidet med psykisk helse.
- I begynnelsen var – recovery som borgerrettigheter og frihet
- Om «bølger» og recovery – Recovery som tradisjoner og fornyelser
- Er recovery mulig – om disiplinerende kunnskapsmakt og enfold i evidensens tidsalder
- Noen siste (?) kritiske tanker om recovery og håp om forandring?

Recovery – hva så?

- **Psykisk helsefeltets historie og dens betydning for vår samtid:**
- Klinikken og psykiatri som medisinsk subdisiplin fødes - Galskapens historie.
- Fornuft/ ufornuft og normalitet/avvik – kunnskap/makt og makt/kunnskap
- Demokratisk psykiatri
- Dehumaniserende og humaniserende praksiser

Recovery – hva så?

- **Hva, hvordan er på og i spill i forståelsen og arbeidet med psykisk helse? Tradisjoner og perspektiver i arbeidet med psykisk helse**
- Forholdet mellom historiske og samtidshistoriske erfaringer
- Almen- og mellommenneskelige fenomener
- Likeverd og verdighet
- Respekt
- Person og borger
- Syn på kunnskap og hvordan kunnen skapes

Recovery – hva så?

- **I begynnelsen var – recovery som borgerrettigheter og frihet:**
- Røtter i bruker- & aktivistmiljøer – erfaringsbasert kunnskap fra personene det gjelder
- Kunnskap utviklet gjennom levde erfaringer
- Vokst ut fra kritikk mot inhumane møter med de som skal hjelpe og krenkelser i samfunnet og tjenester
- Forskning i form av forløpsstudier – viser at personer med psykiske helseutfordringer «kommer seg»

Recovery – hva så?

- **I begynnelsen var – recovery som borgerrettigheter og frihet:**

«Når friheten reduseres, reduseres også menneskeligheten. Når frihet utøves, blomstrer menneskene og det menneskelige liv. Å tenke på nytt om recovery betyr å tenke på hvordan tjenester bidrar til å fjerne frihet og gjøre det vanskelig for de av oss som har psykiske helseproblemer å blomstre. Dersom recovery skal være en del av løsningen problemene, må den være frigjørende og anstrenge seg for å få slutt på undertrykking. De av oss som har helseproblemer blir altfor ofte fratatt vår frihet».

Patricia Deegan – Oslo, 2004

Recovery – hva så?

- **Om «bølger» og recovery – Recovery som tradisjoner og fornyelser:**
- Citizenship/borgere
- Salutogenese
- Holisme – person i kontekst
- Resilience
- Empowerment
- Shared decision making
- Personsentret samarbeid
- Felles humanistisk grunnlag – psykisk helse feltets historie

Recovery – hva så?

- **Om «bølger» og recovery – Recovery som tradisjoner og fornyelser:**
- *Recovery' er en prosess*
- *Det handler om å ta tilbake alt som er tapt: rettigheter, roller, ansvar, avgjørelser, muligheter, støtte og hjelp*
- *Det handler ikke om å bli kvitt symptomer, men å ha et liv*
- *Om hvordan komme seg dit og hvordan andre kan hjelpe.*
- *Holde håpet levende*
- *Fastholde personen som erfarende subjekt med intensjoner og meninger med og om eget liv.*

Laurie Curtis (1998)

Recovery – hva så?

- **Om «bølger» og recovery – Recovery som tradisjoner og fornyelser:**
- Recovery er et **mangfold** av perspektiver, forståelser og praksiser:
- Personlige prosesser - personens innsats for å få et godt liv med/uten problemer
- Sosiale prosesser - sosiale vilkår & betingelser
- Naturlige prosesser - uten profesjonell hjelp
- Åndelige prosesser - søke mening, tilhørighet i religiøse & spirituelle miljøer
- Kliniske prosesser - «behandlingsresultater»
- Som et livet og livet.....

Recovery – hva så?

- **Om «bølger» og recovery – Recovery som tradisjoner og fornyelser:**
- Forstå psykiske helse i det daglige. Se folk i sin sosiale sammenheng – se ressurser og muligheter
- Forstå samfunnsforhold inkludert tjenester som skaper problemer eller hindrer folks utvikling
- Egen mening og forståelse av situasjonen. Ha kontroll selv – forandring kan inviteres
- Forstå 'løsningene' i det daglige og hvordan overkomme hinder. Valgmuligheter
- Forstå & belyse mangfold og kompleksitet
- Motvirker individualisering

Recovery – hva så?

- **Om «bølger» og recovery – Recovery som tradisjoner og fornyelser:**
- Et mangfold av kunnskapsformer – anerkjennelse av den subjektive erfaringsbaserte kunnskapen
- Recovery – som evidensgrunnlag
- Utfordre ekspertveldet, pakkeforløp, nasjonale behandlingsveiledere og retningslinjer
- Utfordre den instruktive sykdomsmodellen og pessimisme
- Utfordre dagens rammebetingelser og finansieringsordninger som muliggjør andre samarbeidsformer
- Andre «resultatmål» og et annet språk

Recovery – hva så?

- **Om «bølger» og recovery – Recovery som tradisjoner og fornyelser:**
- Sentrale prinsipper for recoveryorienterte praksiser:
- 1. Fremme medborgerskap – støtte personen i arbeidet med å få et meningsfullt liv i sitt lokalmiljø med vekt på rettigheter, sosial inklusjon og samfunnsutvikling
- 2. Støtte til personens egne recoverymål – lydhørhet og solidaritet med personens egne mål og ønsker for sitt liv, vektlegge valgmuligheter, likemannsarbeid og helhet
- 3. Samarbeidsrelasjoner – partnerskap og likeverd
- 4. Organisasjonsmessig lojalitet – ledelse, kultur og rammebetingelser som muliggjør radikale forandringer

Recovery – hva så?

- **Er recovery mulig – om disiplinerende kunnskapsmakt og enfold i evidensens tidsalder:**
- Økonomisk og kunnskapsmessig effektivitet og styring
- Standardisering, byråkratisering og sentralisering
- Diagnostiserende kulturer og individualiserende problemfokus
- Smalt evidensbegrep og objektive målinger og selvrappoterende disiplinering
- Ekspertvelde og disiplinerte fagpersoner
- Makt er kunnskap og kunnskap gir makt

Recovery – hva så?

Noen siste (?) kritiske tanker om recovery og håp om forandring?

- ? Er recovery og recoveryorienterte praksiser mulig gitt krav om standardisering, objektive målinger og kunnskapsmessig og økonomisk ensretting?
- ? Paradoksale motsetninger mellom recoveryys orientering mot det personorienterte og den individualiserte psykiatriske sykdomsforståelsen?
- ? Er recovery «bare» en ny bølge som går over ved å bli sosialisert inn i det gamle – kom som du er og bli som oss?
- ? Hva med antistigmatisering, sosial inklusjon, deltakelse som borgere hvor alle har en psykisk helse?
- ? Hvordan politisere det radikale innholdet i recoverybevegelsen og holde fast kravet og behovet for forandring i psykisk helsefeltet som politikk og samfunnsarbeid?